

SCOM

**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษา
เทศบาลตำบลในเขตอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**

นางนัยนา ปานศาสตรา

**วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**

พ.ศ. 2552

**Popular Participation in Local Development Planning: A Case Study of
Subdistrict Municipalities in Sena District,
Phra Nakhon Si Ayutthaya Province**

Mrs. Naiyana Pansastra

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration
School of Management Science
Sukhothai Thammathirat Open University
2009**

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษา
เทศบาลตำบลในเขตอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ชื่อและนามสกุล นางนัยนา ปานศาสตรา
แขนงวิชา บริหารรัฐกิจ
สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.รศกนธ์ รัตนเสริมพงศ์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพิมพ์ ศรีพันธ์วรสกุล
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นราธิป ศรีราม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์เสรี ทองเทศ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รศกนธ์ รัตนเสริมพงศ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพิมพ์ ศรีพันธ์วรสกุล)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นราธิป ศรีราม)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
บริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

วันที่ 11 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553

ชื่อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษา

เทศบาลตำบลในเขตอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผู้วิจัย นางนัยนา ปานศาสตรา **ปริญญา** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.รศกนธ์ รัตนเสริมพงศ์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.สุพิมพ์ ศรีพันธุ์วรสกุล (3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์นราธิป ศรีราม ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (2) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (3) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และ (4) แสวงหาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลบางนมโค เทศบาลตำบลหัวเวียง เทศบาลตำบลสามกอ และเทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่ และไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า (1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง (2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจ ปัจจัยด้านความคิดเห็น ปัจจัยด้านแรงจูงใจภายใน ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านความสะดวก และปัจจัยด้านแรงจูงใจภายนอก (3) ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่สำคัญ คือ การที่ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (4) แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สำคัญคือการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน

คำสำคัญ แผนพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชน เทศบาลตำบล พระนครศรีอยุธยา

Thesis title: Popular Participation in Local Development Planning: A Case Study of Subdistrict Municipalities in Sena District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

Researcher: Mrs. Naiyana Pansastra; **Degree:** Master of Public Administration; **Thesis advisors:** (1) Dr.Rasakon Ratanasermping, Associate Professor; (2) Dr.Supim Sripunvoraskul, Associate Professor; (3) Narathip Sriram, Assisant Professor ; **Academic year:** 2009

Abstract

The objectives of this research were to (1) determine the level of popular participation in local development planning, (2) examine the factors correlated to popular participation in local development planning, (3) study problems and obstacles to popular participation in local development planning, and (4) search for appropriate approaches to improve popular participation in local development planning.

The sample were group consisted of 400 electors in Bang Nom Kho, Hua Wiang, Sam Ko and Chao Chet Subdistrict Municipalities. The research instrument used was a questionnaire. Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, frequency and chi-square.

The study revealed that (1) popular participation in local development planning were at moderate level. (2) Factors correlated to popular participation in local development planning were knowledge, opinion, internal motivation, information, convenience and external motivation. (3) The most important problem and obstacle to popular participation in local development planning was the lack of knowledge of local development planning. (4) The recommended approach to improve the popular participation in local development planning was to develop people's knowledge and understanding.

Keywords: Local development plan, Popular participation, Sub district municipality,

Phra Nakhon Si Ayutthaya

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.รศคนธ์ รัตนเสริมพงศ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุพิมพ์ ศรีพันธ์วรสกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์นราธิป ศรีราม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด รวมทั้งได้กรุณาตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์จนถูกต้องสมบูรณ์ และขอขอบพระคุณคณาจารย์แขนงวิชาบริหารรัฐกิจทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความรู้รวมทั้งให้กำลังใจมาโดยตลอดระยะเวลาการศึกษา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชนเทศบาล ชำระราชการในพื้นที่ ตลอดจนประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งมีสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบล อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาทุกท่าน ที่กรุณาเสียสละเวลาและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่งในการให้ข้อมูลการทำวิจัย และตอบแบบสอบถามจนแล้วเสร็จ และที่สำคัญขอขอบคุณ คุณวรัชต์ศา นุญน้อย ที่มีส่วนช่วยเหลืออันส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

นัยนา ปานศาสตรา

ตุลาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองและการบริหารท้องถิ่น	6
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น	10
เทศบาล	13
การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	26
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	26
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	27
การเก็บรวบรวมข้อมูล	31
การวิเคราะห์ข้อมูล	31
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	33
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	33
ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	36
ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัด ทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	48
ส่วนที่ 4 แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัด ทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	51
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	52
สรุปการวิจัย	52
อภิปรายผล	54
ข้อเสนอแนะ	56
บรรณานุกรม	57
ภาคผนวก	61
ก แบบสอบถาม	62
ข รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	68
ประวัติผู้วิจัย	70

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคิดเป็นร้อยละ.....	27
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	33
ตารางที่ 4.2 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	36
ตารางที่ 4.3 ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	38
ตารางที่ 4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	39
ตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	40
ตารางที่ 4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	41
ตารางที่ 4.7 ปัจจัยด้านแรงจูงใจภายใน.....	42
ตารางที่ 4.8 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านแรงจูงใจภายในกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	42
ตารางที่ 4.9 ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร.....	43
ตารางที่ 4.10 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	44
ตารางที่ 4.11 ปัจจัยด้านความสะดวก.....	45
ตารางที่ 4.12 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความสะดวกกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	46
ตารางที่ 4.13 ปัจจัยด้านแรงจูงใจภายนอก.....	47
ตารางที่ 4.14 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านแรงจูงใจภายนอกกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	47
ตารางที่ 4.15 ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	49

๑

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.16 แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	50

ฉ

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย	หน้า 3
------------	--------------------------	-----------

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และถือเป็นกลไกในการปกครองตนเองของประชาชนที่ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงปัญหา อุปสรรค และช่วยกันแก้ไขปัญหาท้องถิ่นของตนเอง อีกทั้งยังเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง โดยให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เช่น นโยบาย แผนงาน โครงการ ความก้าวหน้าของกิจการ และให้โอกาสประชาชนเสนอความคิดเห็นอย่างอิสระ ไม่ว่าจะเป็นการเสนอเพื่อริเริ่ม คัดค้าน หรือสนับสนุน รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการควบคุมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นับแต่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยมีบทบาทอำนาจหน้าที่ที่กว้างขวางมากขึ้น และเป็นองค์กรที่เปิดให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารและการตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่และบทบาทภารกิจในการพัฒนาท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นด้วย นอกจากนี้แล้วในพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา 16 และมาตรา 17 ได้บัญญัติให้เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลและการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจึงถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยย่อมส่งผลให้แผนพัฒนาที่กำหนดขึ้นอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงและอาจส่งผลให้ฝ่ายการเมืองหรือฝ่ายบริหารท้องถิ่นสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นไปตามความต้องการของตนเองมากกว่าความต้องการของประชาชนได้โดยง่าย

เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่จะต้องจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล โดยศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตลอดจนศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล

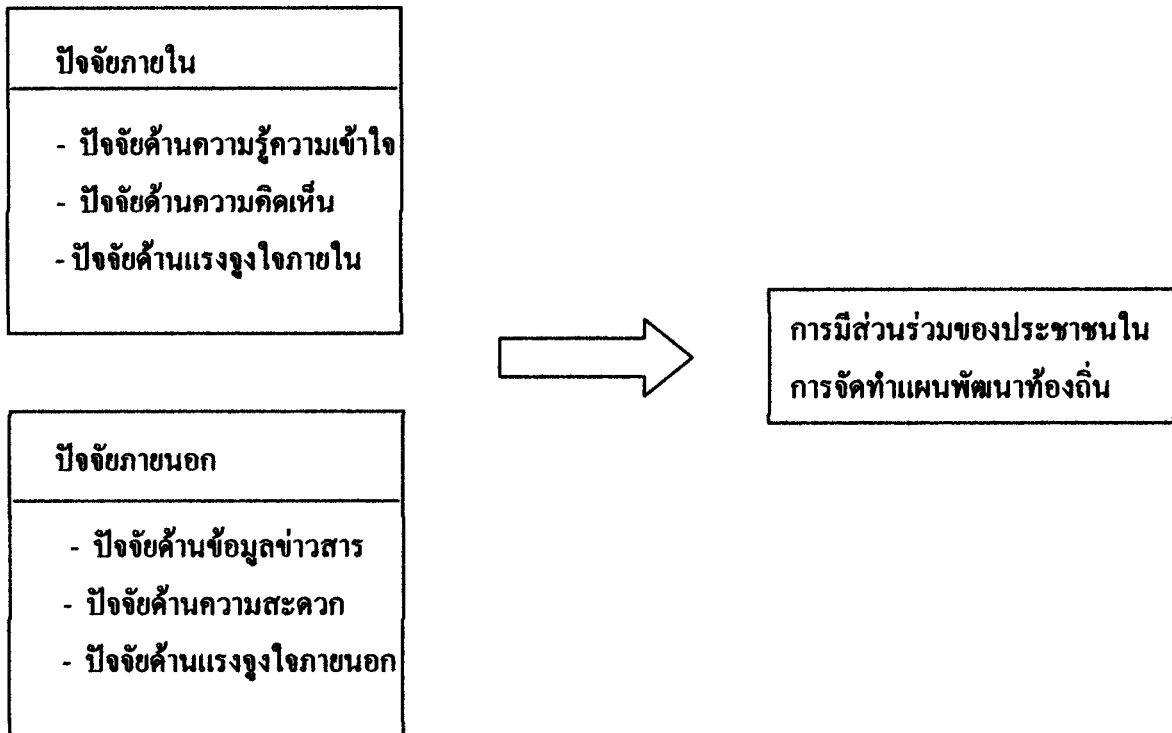
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
- 2.4 เพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดหลักที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีที่มาจากแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 78 (3) ว่ารัฐต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง และในมาตรา 87 (1) ว่ารัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

ในส่วนของการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในเขตเทศบาล ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดในการวิจัยของปรัชญา เวสารัชช์ (2528: 33-35) ซึ่งได้ศึกษาถึงสาเหตุของการมีส่วนร่วมของประชาชน มาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลที่อาจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจและปัจจัยด้านความคิดเห็น และปัจจัยด้านแรงจูงใจภายใน

ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยที่เกิดขึ้นภายนอกตัวบุคคลที่อาจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านความสะดวก และปัจจัยด้านแรงจูงใจภายนอก

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะกรณี การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลต่าง ๆ ในเขตอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเน้นการศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลตำบลที่มีทั้งหมด 4 แห่ง คือ เทศบาลตำบลบางนมโค เทศบาลตำบลหัวเวียง เทศบาลตำบลสามกอ และเทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด ทั้งนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ.

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาล

5.2 แผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนพัฒนาสามปี ในการศึกษาคำนี้แผนพัฒนาท้องถิ่น หมายความว่าแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นแผนพัฒนาแบบหมุนเวียน มีการทบทวนและจัดทำทุกปี

5.3 ประชาชน หมายถึง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

5.4 การประชาคม หมายถึง การที่บุคคลในชุมชนมารวมตัวกันเพื่อปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือทำความตกลงกันในเรื่องต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ การประชาคม หมายถึงการประชุมประชาชน ซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนเพื่อระดมความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาล

5.5 ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองและการบริหารท้องถิ่น รวมทั้งความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

5.6 ความคิดเห็น ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึงความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

5.7 แรงจูงใจภายใน หมายถึง แรงจูงใจภายในตัวบุคคลที่กระตุ้นหรือทำให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

5.8 แรงจูงใจภายนอก หมายถึง แรงจูงใจจากภายนอกตัวบุคคลที่ผลักดันหรือทำให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

5.9 ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประชุมประชาคม และการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

5.10 ความสะดวก หมายถึง ความสะดวกในด้านต่างๆ ที่ประชาชนได้รับจากเทศบาลในการเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาล

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 ทำให้ทราบถึงบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
- 6.2 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
- 6.3 ทำให้ทราบถึงแนวทางในการส่งเสริมหรือพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
- 6.4 เทศบาลสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองและการบริหารท้องถิ่น
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น
3. เทศบาล
4. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองและการบริหารท้องถิ่น

ในเรื่องการปกครองและการบริหารท้องถิ่นนั้น มีผู้อธิบายความหมาย ความสำคัญ และวัตถุประสงค์ของการปกครองและการบริหารท้องถิ่น ไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1.1 ความหมายของการปกครองและการบริหารท้องถิ่น

ความหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น ได้มีนักวิชาการให้ความหมายหรือคำนิยามไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมีลักษณะที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน ดังนี้

วิญญู อังคนารักษ์ (2519: 4) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในรูปแบบลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่าง ซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเอง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นให้งานดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตรงกับความต้องการของประชาชน โดยเหตุที่ว่าประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะทราบความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่น และย่อมมีความผูกพันต่อท้องถิ่นนั้น โดยมีงบประมาณของตนเอง และมีอิสระในการบริหารงานพอสมควร

ประธาน คณะทฤษฎีศึกษากร (2526: 8) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นหมายถึงระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐและโดยนัยนี้จะเกิดมืองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาลแต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเองได้

William A. Robson (1953 อ้างใน ประหยัด หงษ์ทองคำ 2526: 10) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องไม่มากจนมีผลกระทบต่ออธิปไตยของรัฐเพราะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมิใช่ชุมชนที่มีอธิปไตย องค์การปกครองท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal right) และมีองค์การที่จำเป็น (Necessary organizations) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การปกครองท้องถิ่นนั่นเอง

Daniel Wit (1976 อ้างใน โกวิทช์ พวงงาม 2542: 3) นิยามว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้วรัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตนเอง

ส่วนความหมายของการบริหารท้องถิ่น มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2545: 46) ให้ความหมายว่า การบริหารท้องถิ่น หมายถึง การที่รัฐบาลในส่วนกลางกระจายอำนาจหน้าที่ด้านการบริหารซึ่งรวมทั้งการจัดการบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคลและงบประมาณไปให้ประชาชนหรือหน่วยการบริหารของประชาชนในท้องถิ่น

รศ.ดร. รัตนา เสริมพงศ์ (2547: 58) ให้ความหมายว่า การบริหารท้องถิ่น หมายถึง การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น ดำเนินการบริหารในระดับรองจากระดับชาติหรือระดับรัฐ การบริหารท้องถิ่นเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารประเทศได้กระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเองในรูปแบบของ การปกครองท้องถิ่น (local government) ประชาชนในท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจปกครองตนเองตามที่ได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลจะดำเนินการปกครองท้องถิ่นของ

ตนเองโดยจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใช้อำนาจแทนประชาชนในท้องถิ่น เรียกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นจะเป็นผู้ดำเนินการบริหารท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นอิสระ ภายใต้กรอบนโยบายกฎหมาย และการกำกับดูแลของรัฐ

1.2 ความสำคัญของการปกครองและการบริหารท้องถิ่น

ความสำคัญของการปกครองและบริหารท้องถิ่นนั้นมีนักวิชาการได้อธิบายไว้เป็นจำนวนมากและส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันพอสรุปได้ดังนี้

อุทัย หิรัญโค (2523: 6) ได้อธิบายว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นรากแก้วของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่จะช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง และเป็นการฝึกคนในท้องถิ่นให้รู้จักปกครองตนเอง จึงมีความสำคัญทั้งในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถานที่รวมชีวิต เศรษฐกิจและสังคมของชาติ เป็นชุมชนศูนย์รวมของสังคม หากหน่วยการปกครองท้องถิ่นบริหารงานมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง จะเป็นวิถีทางที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ เพราะหน่วยการปกครองท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางของสังคม การเมืองตลอดจนการเศรษฐกิจ พาณิชยกรรม และการศึกษาในระดับท้องถิ่น ซึ่งมีความสำคัญเป็นอันมาก

ชูศักดิ์ เทียงตรง (2528: 6-7) ได้อธิบายว่า การปกครองท้องถิ่นคือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนทางการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชนให้ประชาชนรู้ดีกว่าตนเองมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครอง การบริหารท้องถิ่นเกิดความรับผิดชอบ และหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย อันจะนำมาซึ่งความเลื่อมใสศรัทธาในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด โดยประชาชนจะมีโอกาส เลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งเป็นการฝึกให้ประชาชนใช้ดุลยพินิจเลือกผู้แทน ที่เหมาะสม สำหรับผู้ได้รับการเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการของท้องถิ่น นับได้ว่าเป็นผู้นำในท้องถิ่นจะได้ใช้ความรู้ ความสามารถบริหารท้องถิ่นให้เกิดความคุ้นเคย มีความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539: 14) ได้อธิบายว่า การปกครองท้องถิ่นคือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้ท้องถิ่นรู้จักปกครองตนเอง (Self Government) เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ เป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองการบริหารของประเทศในอนาคต และสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทพึ่งตนเอง

โกวิทช์ พวงงาม (2542: 8) ได้อธิบายว่า การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมืองอันจะนำไปสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบ ประชาธิปไตย นอกจากนี้แล้วการปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหาลงท้องถิ่นของตนเอง และการปกครองท้องถิ่นยังเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล

รศ.ดร. รัตนเสริมพงศ์ (2547: 60-62) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการบริหารท้องถิ่น โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ (1) ความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น และการพัฒนาท้องถิ่น (2) ความสำคัญต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ และ (3) ความสำคัญต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย และการพัฒนาประชาสังคม

1.3 วัตถุประสงค์ของการปกครองและการบริหารท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการปกครองและการบริหารท้องถิ่นนั้นมีนักวิชาการ ได้อธิบายไว้เป็นจำนวนมาก พอสรุปได้ดังนี้

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539: 27-28) ได้อธิบายว่าวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นมีดังนี้ (1) เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาล หากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ก็สามารถใช้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่น ได้จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ได้อย่างมาก (2) เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกันหลายหลาย หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้นจึงจะตอบสนองความต้องการ (3) เพื่อความประหยัดโดยการให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่น ทำให้ประหยัดงบประมาณของรัฐบาลที่จะจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก (4) เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันให้การศึกษาด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการศึกษาที่การปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง

รศ.ดร. รัตนเสริมพงศ์ (2547: 62-64) ได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการบริหารท้องถิ่น ว่า การบริหารงานภาครัฐหรือการบริหารงานสาธารณะ โดยทั่วไปมีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญ 2 ประการ คือ การทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี (well-being) และการทำให้ประเทศชาติบ้านเมืองมีความมั่นคงปลอดภัย (national security) อันจะส่งผลให้ผู้คนในบ้านเมืองนั้นอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและมีชีวิตที่ดี การบริหารท้องถิ่นซึ่งเป็นการบริหารงานสาธารณะก็มีวัตถุประสงค์

หลักในลักษณะเดียวกัน แต่อาจมีรายละเอียดแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้ เนื่องจากผู้คนในแต่ละท้องถิ่นอาจมีปัญหาความต้องการ ทักษะ และค่านิยมแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม อาจสรุปวัตถุประสงค์ของการบริหารท้องถิ่นโดยทั่วไปในท้องถิ่นในภาพรวมได้ 4 ประการ คือ การตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น การตอบสนองนโยบายแห่งรัฐ การนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการพัฒนาท้องถิ่น

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น

ในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น มีผู้อธิบายความหมายและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น ดังนี้

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการให้ความหมายหรือคำนิยามของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้จำนวนมาก มีทั้งความหมายที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันตามทัศนคติและภูมิหลังทางวิชาการของแต่ละท่านดังนี้

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528) อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า ต้องครอบคลุมในประเด็นดังต่อไปนี้ (1) การสร้างโอกาสที่เอื้อหรือเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนและสังคมได้ร่วมกิจกรรมนำไปสู่การพัฒนา และทำให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเท่าเทียมกัน (2) ความสมัครใจในการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบาย การวางแผนและดำเนินโครงการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และการแบ่งสรรผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนา (3) ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแตกต่างกันไปตามสภาพโครงสร้างการบริหาร นโยบายและลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดการพัฒนาที่มุ่งประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุน

ยิวพันธ์ วุฒิเมธี (2529: 20) นิยามว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิด การพิจารณา การตัดสินใจ การปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง

วีระ ไชยธรรม (2543) ให้ความหมายของ “ความมีส่วนร่วม” หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือองค์กรทุกระดับซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการบริหารหรือการดำเนินการต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐได้ร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ รวมทั้งร่วมสนับสนุนติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามสิ่งที่ตนได้ร่วมตัดสินใจไป

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2545: 28) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลในการตัดสินใจดำเนินนโยบายและการมีส่วนร่วมในการควบคุมสถาบันตลอดจนการจัดสรรการใช้อำนาจรัฐ

Herbert McClosky (1968 อ้างในชลัษ จงสีบพันธ์ 2546: 313) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่กระทำโดยสมัครใจ และส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เป็นการกระทำด้วยความกระตือรือร้น ทั้งในด้านการเลือกผู้นำทางการเมืองและการบริหาร การกำหนดนโยบายสาธารณะ การติดตามข่าวสาร การอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเข้าร่วมประชุม การบริจาคหรือหาเงินให้พรรคการเมือง การติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้บริหาร การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมือง การรณรงค์หาเสียง

ชลัษ จงสีบพันธ์ (2546: 315) อธิบายความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารของประชาชนว่าเป็นรากฐานสำคัญในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้แก่ (1) กระบวนการที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน (2) กิจกรรมนั้นๆ เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินนโยบายสาธารณะอันส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน (3) เป็นการใช้สิทธิและหน้าที่ของตนเอง (4) จะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจและเสมอภาค

Erwin William (1976 อ้างในสุวรรณ พิศานนท์ 2546: 46) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้และความชำนาญ ร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในส่วนของความสำคัญของการมีส่วนร่วม ได้มีผู้อธิบายไว้ดังนี้

อนันต์ อนันตกุล (2521: 6) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นการทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (Self Government) มิใช่การปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื้องบน การปกครองตนเองคือการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบการบริหารท้องถิ่นโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนแล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องฟังเสียงประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตยต่างๆ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติให้ประชาชนมีอำนาจ

ถอดถอน ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความสำนึกเห็นความสำคัญของตนเองที่มีต่อท้องถิ่น ประชาชนมีส่วนรับรู้ถึงปัญหาและช่วยกันแก้ปัญหาของท้องถิ่นตนเอง

สถาบันพระปกเกล้า (2545: 380) ได้อธิบายถึงความสำคัญหรือประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ (1) เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ (2) ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา (3) การสร้างฉันทามติ (4) ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของโครงการ (5) หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่รุนแรง (6) ความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2547: 6) อธิบายถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการคือ (1) เพื่อต้องการให้ประชาชนมีความรู้สึกรักและรู้สึกเป็นเจ้าของของท้องถิ่นของตนเอง (2) เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นบริหารงานด้วยความโปร่งใส ตรงกับความต้องการของประชาชนและรับผิดชอบต่อประชาชนให้มากขึ้น (3) เพื่อให้มีการตรวจสอบการบริหารจัดการของผู้บริหารและสภาท้องถิ่นทุกชั้นตอน

ชัช จงสีพันธ์ (2546: 316-317) อธิบายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศในแง่มุมต่างๆ ดังนี้ (1) ก่อให้เกิดการดำรงอยู่และการพัฒนาระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย (2) ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและท้องถิ่น (3) สร้างความโปร่งใสและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานท้องถิ่น (4) ส่งเสริมหลักการกระจายอำนาจ (5) สร้างผู้นำทางการเมือง และ (6) ทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างยั่งยืน

ชินรัตน์ สมสืบ (2547: 254-257) ได้อธิบายความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความจำเป็นสำหรับความสำเร็จของการบริหารรัฐกิจ โดยเฉพาะการดำเนินการ โครงการพัฒนาต่างๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารรัฐกิจจึงเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องทำด้วยความสมัครใจและเลือกทำในสิ่งที่พวกเขาเห็นว่าสำคัญต่อตนเอง รัฐประศาสนศาสตร์จึงให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยเหตุผลดังนี้ (1) ความสำคัญต่อประชาชนที่มีส่วนร่วม (2) ความสำคัญต่อการบริหารภาครัฐ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองและบริหารท้องถิ่น

ในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองและบริหารท้องถิ่นนั้น มีนักวิชาการอธิบายแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองและบริหารท้องถิ่นไว้ พอสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ประหยัด หงษ์ทองคำ (2526: 12) อธิบายว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองตนเองของท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อมนั้น นอกจากจะเป็นผลดีในด้านที่ให้การให้องค์การปกครองท้องถิ่นบริหารงานโดยบุคคลที่ประชาชนในท้องถิ่นเขาเห็นชอบด้วยแล้ว ยังเป็นผลดีในข้อที่ว่าเจ้าหน้าที่ขององค์การปกครองท้องถิ่นจะได้บริหารงานในหน้าที่ให้

สอดคล้องกับเจตนารมณ์และภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด มิใช่โดยการสั่งการหรือบังคับบัญชาจากรัฐบาลกลาง

รศนธ์ รัตนเสริมพงศ์ (2546: 57) อธิบายว่าในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง โดยเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับรู้ เช่น นโยบาย แผนโครงการ ความก้าวหน้าของกิจการ และให้โอกาสประชาชนในการเสนอความคิดเห็นอย่างอิสระ ไม่ว่าจะเป็นการเสนอเพื่อริเริ่ม คัดค้าน หรือ สนับสนุน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการควบคุมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ชลัช จงสืบพันธ์ (2546: 337 - 341) อธิบายว่าประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นได้ในหลายลักษณะ รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ (1) การสมัครรับเลือกตั้ง (2) การลงคะแนนเสียง (3) การร่วมกิจกรรมกับพรรคการเมือง (4) การจัดตั้งและรวมกลุ่มทางการเมือง (5) การติดต่อกับผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมืองการบริหาร (6) การร่วมกิจกรรมในชุมชน (7) การประท้วง และ (8) การควบคุมตรวจสอบการบริหาร และอธิบายว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่นไทยยังอยู่ในวงจำกัด ประชาชนมีบทบาททางการเมืองน้อย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการสมัครหรือสรรหาผู้สมัคร การรวมกลุ่มทางการเมือง การติดตามและควบคุมความโปร่งใส

3. เทศบาล

ในเรื่องของเทศบาลนั้น มีผู้อธิบายประวัติความเป็นมา ความหมาย โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ของเทศบาลไว้พอสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

3.1 ประวัติความเป็นมาของเทศบาล

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539: 90) อธิบายถึงประวัติความเป็นมาของเทศบาลว่า ความคิดที่จะจัดการปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาล เกิดขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเมื่อ วันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ.2470 มีนายอาร์ ดี เครก (R.D. Craig) ที่ปรึกษากระทรวงเกษตรธิการเป็นประธาน ซึ่งคณะกรรมการนี้เรียกว่า คณะกรรมการจัดการประชาภิบาล มีหน้าที่ศึกษาดูงานกิจการสุขาภิบาลตามหัวเมืองต่างๆ ในพระราชอาณาจักรและในประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง เพื่อทำรายงานประกอบการพิจารณาจัดตั้ง การประชาภิบาลหรือเทศบาล (Municipality) เสนอรัฐบาล หลังจากนั้นจึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นอีกชุดหนึ่งเพื่อทำหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเทศบาล

เสนอให้ที่ประชุมสมุหเทศาภิบาลพิจารณา แล้วจึงเสนอให้ที่ประชุมเสนาบดีพิจารณาก่อนที่จะส่งไปให้กรมร่างกฎหมายพิจารณา แต่ไม่ได้มีการประกาศเป็นพระราชบัญญัติจนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475

กุลชน หนาพงศธร (2544: 329) อธิบายถึงวิวัฒนาการของการจัดตั้งเทศบาลว่า กำเนิดมาตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มีพรรณนะที่เห็นแตกต่างกัน 2 พรรณนะ คือ พรรณนะแรกเห็นว่าเทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เปลี่ยนรูปมาจากสุขาภิบาล ที่เริ่มจัดตั้งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยมีได้มีกฎหมายยกเลิกสุขาภิบาล แต่ปรากฏว่าสุขาภิบาลค่อยๆ เลือนหายไปเกือบหมดสิ้นและมีการจัดการปกครองท้องถิ่นในรูปของเทศบาลขึ้นมาแทนที่ พรรณนะที่ 2 เห็นว่าเทศบาลเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่พัฒนามาจากสุขาภิบาล โดยเป็นการจัดตั้งเพิ่มขึ้นจากสุขาภิบาล กล่าวคือก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 รัชกาลที่ 7 มีพระราชดำริที่จะให้มีการปกครองรูปแบบอื่นนอกเหนือไปจากสุขาภิบาล

รศคนธ์ รัตนเสริมพงศ์ (2546: 12) ได้อธิบายถึงวิวัฒนาการของเทศบาลไว้ว่า ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 กำหนดให้มีการจัดการปกครองท้องถิ่น ในรูปแบบเทศบาลทั่วทั้งประเทศ แต่ปรากฏว่าการดำเนินการมีปัญหาอุปสรรค ทำให้ต้องแก้ไขกฎหมายใหม่หลายครั้ง เพื่อปรับปรุงรูปแบบโครงสร้างและวิธีการบริหารงานให้เหมาะสม ในการประกาศพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 รัฐบาลมีความมุ่งหมายที่จะจัดตั้งเทศบาลชั้นหนึ่งชั้นใด คือ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ โดยจะยกฐานะตำบลต่างๆ ที่มีอยู่ประมาณ 4,800 ตำบล ขึ้นเป็นเทศบาลทั้งหมด แต่การจัดตั้งเทศบาลดำเนินไปอย่างยากลำบากและเทศบาลที่จัดตั้งขึ้นมาแล้ว แต่ละแห่งก็ประสบกับปัญหาอุปสรรคนานัปการ รัฐบาลต้องประกาศยกเลิกและประกาศใช้พระราชบัญญัติเทศบาลใหม่ถึง 3 ครั้ง ใน พ.ศ. 2481 พ.ศ. 2486 และพ.ศ. 2496 เพื่อแก้ไขปัญหาความยุ่งยากในการบริหารงานของเทศบาล

3.2 ความหมายของเทศบาล

สมบูรณ์ เศษสมบูรณ์สุข (2548: 1) อธิบายความหมายของเทศบาลว่า เทศบาลคือหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งของราชการไทย ถือกำเนิดในสมัยพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7) ผู้ซึ่งทรงริเริ่มและแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการศึกษาค้นคว้าหาหนทางในการจัดตั้งองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลขึ้นเป็นครั้งแรก จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎร พ.ศ. 2475 ขึ้น ร่างพระราชบัญญัติเทศบาลที่คิดเตรียมการไว้ก็ยังไม่ได้ออกมาใช้บังคับ ต่อมาได้มีการตรากฎหมายท้องถิ่นขึ้น โดยการประกาศใช้พระราชบัญญัติเทศบาลขึ้นเป็นครั้งแรกชื่อพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 กฎหมายฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายในการมอบอำนาจ

การปกครองตนเอง ให้แก่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการปกครองและต้องการให้เทศบาล เป็นสถาบันเรียนรู้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยและต่อมาได้มีการจัดตั้งเทศบาลขึ้นเป็น ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2478 โดยการยกฐานะสุขาภิบาลที่มีอยู่แต่เดิมแล้วขึ้นเป็นเทศบาล ซึ่งในขณะนั้น มีจำนวน 35 แห่งเพื่อดำเนินการเทศบาล ซึ่งต่อมารัฐบาลได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเทศบาล หลายครั้งหลายหน กล่าวคือ มีการตราและประกาศใช้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2481 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2486 และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ขึ้นตามลำดับ

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 12 พ.ศ.2546 กำหนดไว้ในมาตรา 7 ว่า เมื่อท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นเทศบาล ให้จัดตั้งท้องถิ่น นั้นๆ เป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง หรือเทศบาลนครตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากนั้น พระราชบัญญัติเทศบาลฯ ยังได้อธิบายถึงเทศบาลประเภทต่างๆ ดังนี้

1. เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็น เทศบาลตำบล ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วย (มาตรา 9)

2. เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด หรือท้องถิ่นชุมนุม ชนที่มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตาม พระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ประกาศ กระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย (มาตรา 10)

3. เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมี รายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีประกาศ กระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลนคร ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขต ของเทศบาลไว้ด้วย (มาตรา 11)

3.3 โครงสร้างของเทศบาล

3.3.1 โครงสร้างหลักของเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 (แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 12 พ.ศ.2546) กำหนดไว้ในมาตรา 14 ว่าองค์การเทศบาลประกอบด้วยสภาเทศบาลและ นายกเทศมนตรี

สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง โดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตาม จำนวนดังต่อไปนี้ (มาตรา 15)

1. สภาเทศบาลตำบล ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสิบสองคน
2. สภาเทศบาลเมือง ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสิบแปดคน

3. สภาพเทศบาลนคร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนยี่สิบสี่คน

นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา 48 ทวิ) นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรี ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการของเทศบาล ตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมายได้ตามเกณฑ์ดังนี้ (มาตรา 48 อัญฐ)

1. เทศบาลตำบล ให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสองคน
2. เทศบาลเมือง ให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสามคน
3. เทศบาลนคร ให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสี่คน

นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และเลขานุการนายกเทศมนตรีซึ่งมิใช่สมาชิกเทศบาลได้ โดยในกรณีเทศบาลตำบล ให้แต่งตั้งได้จำนวนรวมกันไม่เกินสองคน ในกรณีเทศบาลเมือง ให้แต่งตั้งได้จำนวนรวมกันไม่เกินสามคน และในกรณีเทศบาลนครให้แต่งตั้งได้จำนวนรวมกันไม่เกินห้าคน

3.3.2 โครงสร้างการบริหารงานของเทศบาล

รศคนธ รัตนเสริมพงศ์ (2547: 114) อธิบายว่า การแบ่งส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทั่วไปจะจัดแบ่งใน 2 ลักษณะคือ การแบ่งส่วนราชการตามภารกิจ และการแบ่งส่วนราชการตามพื้นที่

1. การแบ่งส่วนราชการตามภารกิจ เป็นการแบ่งส่วนราชการตามภารกิจ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของท้องถิ่น ส่วนราชการพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยทั่วไป คือ สำนักหรือสำนักงานปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักหรือส่วนการคลังหรือกองคลังและสำนักหรือส่วนโยธาหรือกองช่าง ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กจะจัดองค์การโดยแบ่งเป็น 3 ส่วนราชการนี้เป็นหลักองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่และมีหน้าที่ความรับผิดชอบมากกว่า ก็จะมีส่วนราชการอื่นเพิ่มขึ้นมา แล้วแต่ประเภทและขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท อย่างไรก็ตาม มีแนวโน้มที่จะมีการจัดส่วนราชการเพิ่มมากขึ้น ในทุกองค์กรเพื่อรองรับภารกิจที่เกิดจากการกระจายอำนาจ

2. การแบ่งส่วนราชการตามพื้นที่ เป็นการแบ่งส่วนราชการภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามเขตพื้นที่รับผิดชอบ การแบ่งส่วนราชการในลักษณะนี้ จะมีเฉพาะในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ และมีพื้นที่รับผิดชอบกว้างขวางมาก เช่น กรุงเทพมหานคร แบ่งส่วนราชการเป็นเขตตามเขตพื้นที่ต่างๆ รวม 50 เขต นอกจากนั้น เมืองพัทยาและเทศบาลขนาดใหญ่บางแห่ง ก็มีการแบ่งส่วนราชการเป็นแขวง

การจัดโครงสร้างการบริหารงานของเทศบาลตำบลทั้ง 4 แห่งในเขตอำเภอ
เสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการจัดแบ่งหน่วยงาน ดังนี้

1. สำนักปลัดเทศบาล
2. กองคลัง
3. กองการศึกษา
4. กองช่าง
5. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
6. กองวิชาการและแผนงาน
7. กองสวัสดิการสังคม

3.4 อำนาจหน้าที่ของเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546)
กำหนดหน้าที่ของเทศบาลไว้ในส่วนที่ 3 มาตรา 49-57 โดยจำแนกหน้าที่ของเทศบาลออกเป็น 2
ลักษณะคือ หน้าที่ที่ต้องทำในเขตเทศบาล และกิจการที่เทศบาลอาจจัดทำ

สำหรับเทศบาลตำบล ได้มีการกำหนดหน้าที่ที่เทศบาลตำบลต้องทำไว้ใน
มาตรา 50 ดังนี้

1. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
2. ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
3. รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดขยะมูล
ฝอยและสิ่งปฏิกูล
4. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
5. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
6. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
7. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
8. บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
9. หน้าที่อื่น ๆ ซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

ส่วนกิจการที่เทศบาลตำบลอาจจัดทำในเขตเทศบาล ได้มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 51
ดังนี้

1. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
2. ให้มีโรงฆ่าสัตว์
3. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม

4. ให้มีอุทยานและฌาปนสถาน
5. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
6. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
7. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
8. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
9. เทศพาณิชย์

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะของเทศบาลไว้ในมาตรา 16 โดยให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเช่นเดียวกัน ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
4. การสาธารณสุขมูลฐานและการก่อสร้างอื่นๆ
5. การสาธารณสุข
6. การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
7. การพาณิชย์และการส่งเสริมการลงทุน
8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และ

ผู้ด้อยโอกาส

ของท้องถิ่น

11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การส่งเสริมกีฬา
15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
18. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย

19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล
20. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย

โรงพยาบาลและสาธารณสุขสถานอื่นๆ

24. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
25. การผังเมือง
26. การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
28. การควบคุมอาคาร
29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุน การป้องกันและรักษาความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน
31. กิจกรรมอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

4. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ในส่วนของจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีผู้อธิบายถึงแผนพัฒนาท้องถิ่น ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

4.1 แผนพัฒนาท้องถิ่น

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 อธิบายไว้ว่า

แผนพัฒนา หมายความว่า รวมถึงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนพัฒนาสามปี

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนา
จังหวัด อำเภอก และแผนชุมชน

แผนพัฒนาสามปี หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาอันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียด
แผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผน
ก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปีโดยมีการทบทวนปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

สถานี นุญช (2533: 100) อธิบายถึงประโยชน์ของการวางแผนในระดับท้องถิ่น
พอสรุปได้ ดังนี้

- ทำให้สามารถทราบถึงปัญหาต่างๆ และขีดความสามารถของชุมชน
- ทำให้ทราบถึงความสนใจต่างๆ ของบุคคลในพื้นที่และภาวะความต้องการ
ของประชาชน
- ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด
- ช่วยแบ่งเบาภาระ ความรับผิดชอบของรัฐ ในการพัฒนาท้องถิ่น

4.2 ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาโดย
จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนาสามปี และแผนดำเนินการ ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนา
ท้องถิ่นจะต้องมีความสอดคล้องกับการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนา
ระดับประเทศ กลุ่มจังหวัดและอำเภอ ทั้งในด้านเนื้อหาสาระ ขั้นตอน ระยะเวลาดำเนินการ โดยการ
จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจะต้องดำเนินการจัดทำให้เสร็จก่อนแผนพัฒนาสามปี

ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ได้กำหนดให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์
ยุทธศาสตร์ แนวทางการพัฒนา แผนงาน/โครงการในระยะ 5 ปี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา การ
ที่จะนำแผนงาน/โครงการ ไปใช้ปฏิบัติในแต่ละปีได้ จำเป็นต้องมีการปรับปรุงทุกปี ดังนั้นจึงถือได้
ว่าแผนพัฒนาสามปีเป็นมาตรการสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
กับการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจะต้องมีการแต่งตั้ง
คณะกรรมการ พัฒนาท้องถิ่นและคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น พ.ศ.2548 ได้กำหนดขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ไว้ในหมวดที่ 3 ข้อ 16
ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจัดประชุมประชาคมท้องถิ่น ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น รับทราบปัญหา ความต้องการ ประเด็นการพัฒนา และประเด็นที่เกี่ยวข้องตลอดจนความช่วยเหลือทางวิชาการและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อนำมากำหนดแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวบรวมแนวทางและข้อมูล นำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

3. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาเสนอร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

4. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

ส่วนขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ได้กำหนดไว้ในข้อ 17 ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาคมท้องถิ่น กำหนดประเด็นหลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของประชาคมและชุมชน โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมประเด็นหลักการพัฒนา ปัญหาความต้องการ และข้อมูลนำมาจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี แล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนา

3. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

4. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปีและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546: 35-38) ได้กำหนดขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผน

- ขั้นตอนที่ 2 การคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา
- ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา
- ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำรายละเอียดโครงการ / กิจกรรมการพัฒนา
- ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี
- ขั้นตอนที่ 7 การอนุมัติแผนและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0810.2/ว 220 ลงวันที่ 21 มกราคม 2548 ได้กำหนดระยะเวลาการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาสามปีไว้ดังนี้

1. การเตรียมการจัดทำแผนและจัดเก็บข้อมูล	ภายในเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์
2. การจัดประชุมประชาคมท้องถิ่น	ภายในเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม
3. การจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี	ภายในเดือนเมษายน
4. การพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปี ของคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น	ภายในเดือนเมษายน
5. การเสนอขอความเห็นชอบ อนุมัติ และประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี	ภายในเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน

4.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ มท 0810.2/ว 220 ลงวันที่ 21 มกราคม 2548 ได้กำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้ผู้บริหารแต่งตั้งผู้แทนชุมชนหรือประชาคม ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และมีได้เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนแต่ไม่เกินหกคน และคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจำนวนสามคน และกำหนดให้ใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้นำ โครงการ/กิจกรรม ที่เป็นปัญหาความต้องการของประชาชนมาจากการจัดเวทีประชาคมท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้วย ทั้งนี้ เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในพื้นที่ บูรณาการการจัดทำแผนเพื่อเป็นจุดเชื่อมต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาและปัญหาความต้องการของประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่ความเห็นพ้องต้องกันและการทำงานร่วมกันของภาคีการพัฒนาต่างๆ ในพื้นที่ เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจแห่งรัฐควมมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และตอบสนองความต้องการของประชาชน

หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0810/ว 712 ลงวันที่ 1 มีนาคม 2549 ได้กำหนดรายละเอียดขั้นตอนการประชาคม เพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

1. จัดทำแผนปฏิบัติการประชาคมหมู่บ้าน โดยกำหนด วัน เวลา สถานที่ ที่จะดำเนินการประชาคมให้ชัดเจน
2. ปักประกาศแจ้งให้ทุกคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ได้รับทราบ หรือประชาสัมพันธ์เสียงตามสายของหมู่บ้านและเทศบาลก่อนวันทำการประชุมประชาคมล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 3 วัน
3. แจ้งประสานแผนปฏิบัติการประชาคมหมู่บ้านไปยังบุคคล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อบต. เทศบาล อำเภอ โรงเรียน วัด ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือผู้แทนหมู่บ้าน/ชุมชน ฯลฯ
4. ดำเนินการประชาคมตามกำหนด
5. รายงานผลการประชาคมให้หมู่บ้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อประสานการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง

6. ติดตามผล

หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0810.2/ว 712 ลงวันที่ 1 มีนาคม 2549 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดทำประชาคมหมู่บ้าน ดังนี้

1. ประธานคณะทำงานฯ และคณะทำงานฯ จะต้องดำเนินการประชุมเพื่อให้ประชาชนทุกคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะปัญหา/ความต้องการแก่ที่ประชุมโดยอิสระ และประการสำคัญต้องเป็นผู้ที่ทราบข้อมูล ปัญหา ความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน
2. ต้องบันทึกข้อมูลทุกปัญหา/ความต้องการ ไว้อย่าง โปร่งใสและเปิดเผยทุกกรณี
3. การจัดกลุ่มปัญหา/ความต้องการ/การจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือก โครงการต้องเป็นไปตามมติของราษฎรผู้เข้าร่วมประชาคมหมู่บ้าน
4. คณะกรรมการอาจแสดงความคิดเห็นร่วมกับประชาชนได้ แต่ไม่อาจชี้นำการทำประชาคมอันเป็นเหตุทำให้ผู้เข้าร่วมเวทีต้องยอมรับข้อเสนอของตนเองด้วยความเกรงใจได้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประหยัด หงษ์ทองคำ (2524) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสมรรถนะขององค์กรปกครองท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่น: บทบาทของเทศบาลและสุขาภิบาล พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสองรูปแบบ คือเทศบาลและสุขาภิบาล พบว่ายังไม่มีศักยภาพในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ปัจจัยที่สำคัญสืบเนื่องมาจากปัญหาด้านการคลัง บุคลากร และการบริหารงาน

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท โดย คั้งสมมติฐานที่สืบมาจาก กรอบแนวความคิดของนอร์แมน ฮัทซอฟ

(Norman Uphoff) และของตนเองว่า สาเหตุที่ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาภายในหมู่บ้านของตน เนื่องมาจากสาเหตุ 4 ประการด้วยกัน คือปัจจัยภายในตัวบุคคล ปัจจัยสภาพแวดล้อม ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น ปัจจัยรางวัลตอบแทน ผลการวิจัยพบว่า (1) ในส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัยในตัวบุคคลนั้นพบว่า สาเหตุที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้นั้น เนื่องมาจากความรู้สึก หรือความคาดหวังที่มีความสำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย (2) ในส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมนั้น พบว่า แม้สภาพแวดล้อมจะบีบบังคับให้มีความจำเป็นที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาภายในหมู่บ้านของตนก็ตามแต่กิจกรรมดังกล่าวนี้ ประชาชนเองมีส่วนริเริ่มน้อยมาก (3) ในส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น พบว่ากิจกรรมการพัฒนานั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการริเริ่มของผู้นำภายในหมู่บ้านเอง (4) ในส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัยรางวัลตอบแทน พบว่าส่วนหนึ่งที่ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมพัฒนาของหมู่บ้าน มุ่งหวังที่จะได้รับผลตอบแทนส่วนบุคคลเล็กๆน้อยๆ

กิตติ ประทุมแก้ว (2530) ได้ศึกษาเรื่องความสำนึกทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองพระนครศรีอยุธยา พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองพระนครศรีอยุธยามีความสำนึกทางการเมืองและการเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองน้อยสาเหตุเนื่องมาจากการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ รวมทั้งสภาพการณ์ทางการเมืองต่อการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลค่อนข้างน้อยและพบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล เป็นแบบผู้สังเกตการณ์วงนอก มากกว่าเป็นผู้กระทำทางการเมือง

คันฉัตร คันเสถียร (2537) ได้ทำการศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร” พบว่า การมีส่วนร่วมโดยทั่วไปของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อยู่ระดับปานกลางค่อนข้างสูง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง และ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานชุมชน อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

วรวรรณ สิทธิธรรม (2543) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการมากที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ น้อยที่สุด ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ อาชีพ รายได้ การคิดต่อราชการหรืองานที่เกี่ยวข้องกับเทศบาล การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ศุภา ชุกติติกุล (2544) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการดำเนินงาน ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการตัดสินใจ ด้านการวางแผนและด้านการประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ในเขตเทศบาลในพื้นที่เทศบาลพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ เพศ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ ศาสนา สถานภาพสมรส อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัย คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบล อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีทั้งหมด 4 เทศบาลตำบล ได้แก่ เทศบาลตำบลบางนมโค เทศบาลตำบลหัวเวียง เทศบาลตำบลสามกอก และเทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด (ข้อมูลจากศูนย์บริหารการทะเบียนภาค 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ณ วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2551) จำนวน 23,014 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบล อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีทั้งหมด 4 เทศบาลตำบล ได้แก่ เทศบาลตำบลบางนมโค เทศบาลตำบลหัวเวียง เทศบาลตำบลสามกอก และเทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด ที่ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณหาโดยใช้สูตรการสุตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) จำนวน 400 คน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ตามสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากรที่ศึกษา

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้มีประชากร (N) จำนวน 23,014 คน ผู้วิจัยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการเลือกตัวอย่างหรือค่าคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าไว้ร้อยละ 5 หรือ 0.05% เมื่อแทนค่าในสูตรข้างต้นจะได้จำนวนตัวอย่างดังนี้

$$N = 23,014$$

$$e = 0.05$$

$$\text{ดังนั้น } n = \frac{23,014}{1 + 23,014 \times (0.05)^2} = 393.17$$

$$= 400 \text{ คน}$$

โดยกลุ่มตัวอย่างได้มาจากเทศบาลตำบลบางนมโค เทศบาลตำบลหัวเวียง เทศบาลตำบลสามกอ และเทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด โดยกำหนดให้แต่ละเทศบาลมีกลุ่มตัวอย่าง เทศบาลละเท่าๆ กัน แบ่งเป็นเทศบาลละ 100 คน ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคิดเป็นร้อยละ จำแนกตามเทศบาล

ลำดับที่	ชื่อสำนักงานเทศบาล	กลุ่มตัวอย่าง (คิดเป็นร้อยละ)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	เทศบาลตำบลบางนมโค	25	100
2	เทศบาลตำบลหัวเวียง	25	100
3	เทศบาลตำบลสามกอ	25	100
4	เทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด	25	100
	รวม	100	400

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และได้แบ่งแบบสอบถามเป็น 6 ตอน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามในส่วนของ 2.1) ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้แบบสอบถามที่แสดงระดับความรู้ ความเข้าใจ จำนวนทั้งหมด 10 ข้อ ลักษณะคำตอบมีคำตอบให้เลือก 2 คำตอบ คือ ใช่ ไม่ใช่ ได้แก่

ตอบถูกได้ = 1 คะแนน

ตอบผิดได้ = 0 คะแนน

การแปลผลคะแนนรายข้อและโดยรวม พิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงห่างของค่าเฉลี่ย} &= \frac{\text{คะแนนมาก} - \text{คะแนนน้อย}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{1 - 0}{2} \\ &= 0.50 \end{aligned}$$

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.51 – 1.00 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.00 – 0.50 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย

ในส่วนของ 2.2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ข้อคำถามมีจำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 5 คะแนน
เห็นด้วย	ให้คะแนน 4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 1 คะแนน

การแปลผลคะแนนรายข้อและโดยรวม ใช้ค่าเฉลี่ยที่มีค่าตั้งแต่ 1.00 – 5.00 โดยการพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงห่างของค่าเฉลี่ย} &= \frac{\text{คะแนนมาก} - \text{คะแนนน้อย}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{3} \\ &= 1.33 \end{aligned}$$

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง มีความคิดเห็นที่ไม่ดี

ค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.67 หมายถึง มีความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.68 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นที่ดี

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 6 ระดับ ดังนี้

มาก	ให้คะแนน 5 คะแนน
ค่อนข้างมาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
ค่อนข้างน้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
น้อย	ให้คะแนน 1 คะแนน
ไม่มีส่วนร่วม	ให้คะแนน 0 คะแนน

การแปลผลคะแนนรายข้อและโดยรวม ใช้ค่าเฉลี่ยที่มีค่าตั้งแต่ 0.00 – 5.00 โดยการพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงห่างของค่าเฉลี่ย} &= \frac{\text{คะแนนมาก} - \text{คะแนนน้อย}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 0}{6} \\ &= 0.83 \end{aligned}$$

ค่าเฉลี่ย 0.00 – 0.83 หมายถึง ไม่มีการมีส่วนร่วม

ค่าเฉลี่ย 0.84 – 1.67 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.68 – 2.51 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.52 – 3.35 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.36 – 4.19 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

ค่าเฉลี่ย 4.20 – 5.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา

ท้องถิ่น จำนวนข้อคำถามทั้งหมด 12 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
มาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
น้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน

การแปลผลคะแนนรายข้อและโดยรวม ใช้ค่าเฉลี่ยที่มีค่าตั้งแต่ 1.00 – 5.00 โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นมาก

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นมากที่สุด

ส่วนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จำนวนข้อคำถามทั้งหมด 16 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
มาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
น้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน

การแปลผลคะแนนรายข้อและโดยรวม ใช้ค่าเฉลี่ยที่มีค่าตั้งแต่ 1.00 – 5.00 โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นมาก

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นมากที่สุด

ส่วนที่ 6 เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมีวิธีสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

1. ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลต่างๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. สร้างแบบสอบถามโดยกำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อคำถามให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

3. ตรวจสอบเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งคือนักวิชาการทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม และนำข้อเสนอแนะเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้ (try out) กับประชาชนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ซึ่งอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลฝักไ้ อำเภอฝักไ้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน แล้วนำค่าคะแนนที่ได้ไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.8258

5. นำผลจากการทดลองใช้เครื่องมือมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขและจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อขออนุญาตเข้าไปดำเนินการเก็บข้อมูลในพื้นที่แต่ละเทศบาลจากนายกเทศมนตรีและปลัดเทศบาล
2. ติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชนแต่ละชุมชน เพื่อขอความร่วมมือในการนัด วัน เวลา ที่จะเข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่
3. ผู้วิจัยประชุมชี้แจงผู้นำชุมชนให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และรายละเอียดของแบบสอบถาม รวมทั้งวิธีซักถาม การบันทึก การตรวจสอบข้อมูล (กรณีผู้ตอบแบบสอบถามไม่สามารถอ่านออก หรือเขียนไม่ได้) ตลอดจนเทคนิคการตอบแบบสอบถาม และให้ผู้นำชุมชนสอบถามจนเข้าใจคำถามแต่ละข้อ
4. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามด้วยตนเองให้ผู้นำชุมชนแต่ละชุมชน เพื่อตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนในวันเดียวกัน รวมทุกชุมชนทั้งหมด 400 ชุด
5. รวบรวมแบบสอบถามที่ส่งกลับคืนมาจำนวน 400 ชุดมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบ คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์
6. ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำคะแนนที่ได้รับ ไปทำการวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมด 400 ชุด นำมาลงรหัสประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล นำมาแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ (percentage)
2. ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม และปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
4. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม และปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ใช้การทดสอบด้วยไคสแควร์ (chi-square)
5. ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
6. แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ส่วนที่ 5 แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	179	44.75
- หญิง	221	55.25
รวม	400	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สถานภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
- 18 - 20 ปี	46	11.50
- 21 - 30 ปี	76	19.00
- 31 - 40 ปี	78	19.50
- 41 - 50 ปี	86	21.50
- 51 - 60 ปี	66	16.50
- 60 ปีขึ้นไป	48	12.00
รวม	400	100.00
ระดับการศึกษาสูงสุด		
- ประถมศึกษา	113	28.25
- มัธยมศึกษาตอนต้น	53	13.25
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	73	18.25
- อนุปริญญา	76	19.00
- ปริญญาตรี	71	17.75
- อื่นๆ	14	3.50
รวม	400	100.00
อาชีพ		
- เกษตรกร	52	13.00
- รับราชการ/พนักงานของรัฐ	86	21.50
- ค้าขาย/ธุรกิจ	74	18.50
- รับจ้าง	152	38.00
- อื่นๆ	36	9.00
รวม	400	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สถานภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
- ไม่เกิน 2,500 บาท	40	10.00
- 2,500 - 5,000 บาท	86	21.50
- 5,001 - 10,000 บาท	153	38.25
- 10,001 - 15,000 บาท	78	19.50
- 15,001 - 20,000 บาท	23	5.75
- มากกว่า 20,000 บาท	20	5.00
รวม	400	100.00
ระยะเวลา		
- น้อยกว่า 1 ปี	14	3.50
- 1 - 5 ปี	51	12.75
- 6 - 10 ปี	50	12.50
- มากกว่า 10 ปี	285	71.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 221 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.20 โดยมีอายุอยู่ในช่วง 41 - 50 ปีมากที่สุด จำนวน 86 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.50 และอายุ 18 - 20 ปี น้อยที่สุด จำนวน 46 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.50 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด จำนวน 113 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.25 มีอาชีพรับจ้างมากที่สุด จำนวน 152 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.00 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 5,001 - 10,000 บาท มากที่สุด จำนวน 153 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.25 และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของเทศบาลมากกว่า 10 ปี จำนวน 285 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.25

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นการศึกษาข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลในลักษณะต่างๆ ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

การมีส่วนร่วม	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. ท่านรับรู้ว่ามีการประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล	3.19	0.991	ปานกลาง
2. ท่านได้บอกผู้อื่นให้รู้ว่ามีการประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล	3.09	1.101	ปานกลาง
3. ท่านได้เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล	3.06	1.204	ปานกลาง
4. ท่านได้ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล	2.99	1.212	ปานกลาง
5. ในการเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลท่านได้อยู่ร่วมประชุมตั้งแต่ต้นจนจบ	2.98	1.327	ปานกลาง
6. ท่านได้ร่วมเสนอความคิดเห็นในการประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล	2.90	1.300	ปานกลาง
7. ท่านได้เสนอปัญหา/แนวทางแก้ไขปัญหาในที่ประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล	2.93	1.324	ปานกลาง
8. ท่านได้เสนอโครงการพัฒนาต่างๆ ในที่ประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล	2.83	1.298	ปานกลาง
9. ท่านได้ร่วมลงมติในการประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล	2.90	1.330	ปานกลาง
10. ท่านได้ช่วยเหลือ /อำนวยความสะดวกในการจัดการประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล	2.56	1.516	ปานกลาง
รวม	3.07	1.011	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.2 พบว่าโดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการรับรู้ว่าการประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.19 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการได้บอกผู้อื่นให้รู้ว่าการประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล โดยมีค่าเฉลี่ย 3.09 ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ / อำนวยความสะดวกในการจัดการประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 2.56

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ได้แบ่งปัจจัยที่สำคัญออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจ ปัจจัยด้านความคิดเห็น และปัจจัยด้านแรงจูงใจภายใน 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านความสะดวก และปัจจัยด้านแรงจูงใจภายนอก

3.1 ปัจจัยภายใน

3.1.1 ปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

การศึกษาปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นการวัดระดับความรู้ ความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถามในประเด็นทั่วไปที่ประชาชนควรทราบเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ความรู้ ความเข้าใจ	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. เทศบาลสามารถออกกฎหมาย เพื่อบังคับใช้ในพื้นที่ของ ตนเองได้	0.70	0.458	มาก
2. เทศบาลเป็นหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคเช่นเดียวกับ อำเภอ	0.54	0.499	มาก
3. นายอำเภอเป็นผู้บังคับบัญชานายกเทศมนตรี	0.55	0.498	มาก
4. เทศบาลมีรายได้จากเงินงบประมาณของรัฐเพียงอย่างเดียว	0.41	0.492	น้อย
5. ประชาชนมีสิทธิถอดถอนนายกเทศมนตรีออกจาก ตำแหน่งได้	0.76	0.426	มาก
6. แผนพัฒนาท้องถิ่นต้องประกาศให้ประชาชนได้รับทราบ	0.89	0.319	มาก
7. แผนพัฒนาท้องถิ่น 3 ปี ของเทศบาลจัดว่าเป็น แผนพัฒนาท้องถิ่น	0.85	0.358	มาก
8. แผนพัฒนาท้องถิ่นหมายความรวมถึงแผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาจังหวัด	0.65	0.479	มาก
9. ในการประชุมประชาคมระดับชุมชน/หมู่บ้านเพื่อจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่น ต้องมีตัวแทนทุกครัวเรือน อย่างน้อย ครัวเรือนละหนึ่งคน	0.79	0.411	มาก
10. แผนพัฒนาเทศบาลต้องได้รับความเห็นชอบจากสภา เทศบาล	0.17	0.372	น้อย
รวม	0.63	0.165	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก โดยมีความรู้ ความเข้าใจว่าแผนพัฒนาท้องถิ่นต้องประกาศให้ประชาชนได้ทราบสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ย 0.89 รองลงมา คือ มีความรู้ ความเข้าใจว่าแผนพัฒนาท้องถิ่น 3 ปี ของเทศบาลจัดว่าเป็นแผนพัฒนาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 0.85 ในขณะที่มีความรู้ ความเข้าใจว่าแผนพัฒนาเทศบาลต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาเทศบาล ต่ำที่สุด มีค่าเฉลี่ย 0.17

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แสดงผลการวิเคราะห์ที่ได้ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ระดับความรู้ ความเข้าใจ	ระดับการมีส่วนร่วม						รวม (ร้อยละ)
	ไม่มี ส่วนร่วม (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	ค่อนข้าง น้อย (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	ค่อนข้าง มาก (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	
น้อย	10 (7.81)	4 (3.13)	18 (14.06)	44 (34.38)	38 (29.68)	14 (10.94)	128 (100.00)
มาก	15 (5.51)	18 (6.62)	51 (18.75)	86 (31.62)	69 (25.37)	33 (12.13)	272 (100.00)
รวม	25 (6.25)	22 (5.50)	69 (17.25)	130 (32.50)	107 (26.75)	47 (11.75)	400 (100.00)

chi-square = 584.340 df = 460 sig. = 0.000

จากตารางที่ 4.4 พบว่าค่าไคสแควร์ (chi-square) ที่คำนวณได้เท่ากับ 584.340, df = 460, sig. = 0.000 แสดงว่า ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.1.2 ปัจจัยด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนา

ท้องถิ่น

การศึกษาปัจจัยด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลในด้านต่างๆ ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. การบริหารงานของเทศบาลทำให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น	4.04	0.773	ความคิดเห็นที่ดี
2. การบริหารงานของเทศบาลมีความโปร่งใสตรวจสอบได้	3.73	0.980	ความคิดเห็นที่ดี
3. เทศบาลให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม	3.71	0.941	ความคิดเห็นที่ดี
4. ประชาชนมีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อการบริหารงานของเทศบาล	3.63	0.915	ปานกลาง
5. บุคลากรของเทศบาลเต็มใจให้บริการแก่ประชาชน	3.76	0.781	ความคิดเห็นที่ดี
6. โครงการต่างๆ ตามแผนพัฒนาของเทศบาลสอดคล้องกับความต้องการประชาชน	3.72	0.767	ความคิดเห็นที่ดี
7. ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลมีความจริงใจในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น	3.58	0.840	ปานกลาง
8. กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ที่เหมาะสม	3.70	0.781	ความคิดเห็นที่ดี
9. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเกิดจากความร่วมมือร่วมใจระหว่างบุคลากรของเทศบาลและประชาชนในเขตเทศบาล	3.78	0.764	ความคิดเห็นที่ดี
10. เจ้าหน้าที่ของเทศบาลมีความรู้ ความสามารถในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.76	0.720	ความคิดเห็นที่ดี
รวม	3.74	0.613	ความคิดเห็นที่ดี

จากตารางที่ 4.5 พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นที่ดีต่อการบริหารงานท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมีความคิดเห็นว่าการบริหารงานของเทศบาลทำให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นสูงสุด มีค่าเฉลี่ย 4.04 รองลงมา คือ มีความคิดเห็นว่าการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเกิดจากความร่วมมือร่วมใจระหว่างบุคลากรของ

เทศบาลและประชาชนในเขตเทศบาล มีค่าเฉลี่ย 3.78 ในขณะที่ความคิดเห็นว่าในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลมีความจริงใจในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นต่ำที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.58 สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่น และการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แสดงผลการวิเคราะห์ได้ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ความคิดเห็น	ระดับการมีส่วนร่วม						รวม (ร้อยละ)
	ไม่มี ส่วนร่วม (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	ค่อนข้าง น้อย (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	ค่อนข้าง มาก (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	
ความคิดเห็นที่ไม่ดี	2 (20.00)	2 (20.00)	2 (20.00)	2 (20.00)	1 (10.00)	1 (10.00)	10 (100.00)
ความคิดเห็น ปานกลาง	12 (8.05)	14 (9.40)	42 (28.19)	51 (34.23)	27 (18.12)	3 (2.01)	149 (100.00)
ความคิดเห็นที่ดี	11 (4.56)	6 (2.49)	25 (10.38)	77 (31.95)	79 (32.78)	43 (17.84)	241 (100.00)
รวม	25 (6.25)	22 (5.50)	69 (17.25)	130 (32.50)	107 (26.75)	47 (11.75)	400 (100.00)

chi-square = 584.340 df = 460 sig. = 0.000

จากตารางที่ 4.6 พบว่าค่าไคสแควร์ (chi-square) ที่คำนวณได้เท่ากับ 584.340, df = 460, sig. = 0.000 แสดงว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.1.3 ปัจจัยด้านแรงจูงใจภายใน

การศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจภายในที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย ความต้องการปกป้องผลประโยชน์ของชุมชน ความ

ต้องการปกป้องผลประโยชน์ของเทศบาล และความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเทศบาล ดัง
ตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ปัจจัยด้านแรงจูงใจภายใน

ปัจจัยด้านแรงจูงใจภายใน	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
<u>ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม</u>			
1. ต้องการปกป้องผลประโยชน์ของชุมชน	3.99	0.895	มาก
2. ต้องการปกป้องผลประโยชน์ของเทศบาล	3.82	0.941	มาก
3. ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเทศบาล	3.61	0.932	มาก
รวม	3.81	0.788	มาก

จากตารางที่ 4.7 โดยภาพรวมพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าปัจจัยด้านแรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในระดับมาก โดยต้องการปกป้องผลประโยชน์ของชุมชนสูงสุด มีค่าเฉลี่ย 3.99 และต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเทศบาลต่ำที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.61

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านแรงจูงใจภายในกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แสดงผลการวิเคราะห์ที่ได้ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านแรงจูงใจภายในกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ปัจจัยด้านแรงจูงใจภายใน	ระดับการมีส่วนร่วม						รวม (ร้อยละ)
	ไม่มี ส่วนร่วม (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	ค่อนข้าง น้อย (ร้อยละ)	ปาน กลาง (ร้อยละ)	ค่อนข้าง มาก (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	
น้อยที่สุด	4 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4 (100.00)
น้อย	0 (0.00)	1 (11.11)	3 (33.34)	2 (22.22)	1 (11.11)	2 (22.22)	9 (100.00)
ปานกลาง	15 (11.72)	9 (7.03)	39 (30.47)	53 (41.41)	12 (9.37)	0 (0.00)	128 (100.00)

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ภายใน	ระดับการมีส่วนร่วม						รวม (ร้อยละ)
	ไม่มี ส่วนร่วม (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	ค่อนข้าง น้อย (ร้อยละ)	ปาน กลาง (ร้อยละ)	ค่อนข้าง มาก (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	
มาก	5 (2.79)	8 (4.47)	21 (11.73)	66 (36.87)	64 (35.75)	15 (8.39)	179 (100.00)
มากที่สุด	1 (1.25)	4 (5.00)	6 (7.50)	9 (11.25)	30 (37.50)	30 (37.50)	80 (100.00)
รวม	25 (6.25)	22 (5.50)	69 (17.25)	130 (32.50)	107 (26.75)	47 (11.75)	400 (100.00)

chi-square = 904.052 df = 506 sig. = 0.000

จากตารางที่ 4.8 พบว่าค่าไคสแควร์ (chi-square) ที่คำนวณได้เท่ากับ 904.052, df = 506, sig. = 0.000 แสดงว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจภายในกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 ปัจจัยภายนอก

3.2.1 ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร

การศึกษาปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย การได้รับข้อมูลข่าวสารจากเทศบาล การได้รับข้อมูลข่าวสารจากคณะกรรมการชุมชน และการได้รับข้อมูลข่าวสารจากญาติมิตร ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร

ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
<u>ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม</u>			
1. ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเทศบาล	3.41	0.997	ปานกลาง
2. ได้รับข้อมูลข่าวสารจากคณะกรรมการชุมชน	3.48	1.008	ปานกลาง
3. ได้รับข้อมูลข่าวสารจากญาติมิตร	3.30	1.016	ปานกลาง
รวม	3.40	0.862	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 พบว่าโดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นใน

ระดับปานกลาง โดยการได้รับข้อมูลข่าวสารจากคณะกรรมการชุมชนสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.48 และการได้รับข้อมูลข่าวสารจากญาติมิตรต่ำที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.30

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แสดงผลการวิเคราะห์ที่ได้ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ปัจจัยด้านข้อมูล ข่าวสาร	ระดับการมีส่วนร่วม						รวม (ร้อยละ)
	ไม่มี ส่วนร่วม (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	ค่อนข้าง น้อย (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	ค่อนข้าง มาก (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	
น้อยที่สุด	7 (58.33)	3 (25.00)	2 (16.67)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	12 (100.00)
น้อย	7 (18.42)	5 (13.16)	8 (21.05)	12 (31.58)	6 (15.79)	0 (0.00)	38 (100.00)
ปานกลาง	10 (6.21)	4 (2.48)	45 (27.95)	76 (47.21)	24 (14.91)	2 (1.24)	161 (100.00)
มาก	1 (0.66)	10 (6.62)	14 (9.27)	38 (25.17)	60 (39.74)	28 (18.54)	151 (100.00)
มากที่สุด	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4 (10.52)	17 (44.74)	17 (44.74)	38 (100.00)
รวม	25 (6.25)	22 (5.50)	69 (17.25)	130 (32.50)	107 (26.75)	47 (11.75)	400 (100.00)

chi-square = 1033.696 df = 552 sig. = 0.000

จากตารางที่ 4.10 พบว่าค่าไคสแควร์ (chi-square) ที่คำนวณได้เท่ากับ 1033.696, df = 552, sig. = 0.000 แสดงว่า ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2.2 ปัจจัยด้านความสะดวก

การศึกษาปัจจัยด้านความสะดวกที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย เวลาที่จัดประชุมประชาคมตรงกับเวลาที่สะดวกมาประชุม สถานที่ประชุมประชาคมอยู่ไม่ไกล ไปมาสะดวก และสถานที่ประชุมมีความสะดวกสบาย ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ปัจจัยด้านความสะดวก

ปัจจัยด้านความสะดวก	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
<u>ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม</u>			
1. เวลาที่จัดประชุมประชาคมตรงกับเวลาที่สะดวกมาประชุม	3.40	0.986	ปานกลาง
2. สถานที่ประชุมประชาคมอยู่ไม่ไกล ไปมาสะดวก	3.57	0.882	มาก
3. สถานที่ประชุมมีความสะดวกสบาย	3.58	0.901	มาก
รวม	3.51	0.783	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่าโดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าปัจจัยด้านความสะดวกเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในระดับมาก โดยเห็นว่าสถานที่ประชุมที่มีความสะดวกสบายเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนสูงที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.58 และเวลาที่จัดประชุมประชาคมตรงกับเวลาที่สะดวกมาประชุมเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่ำที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.40

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความสะดวกกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แสดงผลการวิเคราะห์ได้ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความสะดวกกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ปัจจัยด้านความ สะดวก	ระดับการมีส่วนร่วม						รวม (ร้อยละ)
	ไม่มี ส่วนร่วม (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	ค่อนข้าง น้อย (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	ค่อนข้าง มาก (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	
น้อยที่สุด	1 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (100.00)
น้อย	9 (23.08)	2 (5.13)	11 (28.21)	13 (33.33)	3 (7.69)	1 (2.56)	39 (100.00)
ปานกลาง	11 (7.14)	10 (6.49)	32 (20.78)	68 (44.16)	30 (19.48)	3 (1.95)	154 (100.00)
มาก	3 (1.88)	10 (6.25)	25 (15.63)	47 (29.37)	61 (38.12)	14 (8.75)	160 (100.00)
มากที่สุด	1 (2.17)	0 (0.00)	1 (2.17)	2 (4.35)	13 (28.27)	29 (63.04)	46 (100.00)
รวม	25 (6.25)	22 (5.50)	69 (17.25)	130 (32.50)	107 (26.75)	47 (11.75)	400 (100.00)

chi-square = 784.747 df = 506 sig. = 0.000

จากตารางที่ 4.12 พบว่าค่าไคสแควร์ (chi-square) ที่คำนวณได้เท่ากับ 784.747, df = 506, sig. = 0.000 แสดงว่า ปัจจัยด้านความสะดวกกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2.3 ปัจจัยด้านแรงจูงใจภายนอก

การศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจภายนอกที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย การชักชวนจากญาติมิตร การชักชวนจากผู้นำท้องถิ่น และการเข้าร่วมประชุมตามผู้อื่น ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ปัจจัยด้านแรงงูใจภายนอก

ปัจจัยด้านแรงงูใจภายนอก	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม			
1. ได้รับการชักชวนจากญาติมิตร	3.35	0.980	ปานกลาง
2. ได้รับการชักชวนจากผู้นำท้องถิ่น	3.34	1.094	ปานกลาง
3. เข้าร่วมประชุมตามผู้อื่น	3.11	1.116	ปานกลาง
รวม	3.27	0.872	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.13 พบว่าโดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าปัจจัยด้านแรงงูใจภายนอกเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในระดับปานกลาง โดยเห็นว่าการได้รับการชักชวนจากญาติมิตรสูงสุด ค่าเฉลี่ย 3.35 และการเข้าร่วมประชุมตามผู้อื่นต่ำที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.11

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านแรงงูใจภายนอกกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แสดงผลการวิเคราะห์ได้ ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านแรงงูใจภายนอกกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ปัจจัยด้านแรงงูใจภายนอก	ระดับการมีส่วนร่วม						รวม (ร้อยละ)
	ไม่มี ส่วนร่วม (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	ค่อนข้าง น้อย (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	ค่อนข้าง มาก (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	
น้อยที่สุด	8 (53.33)	2 (13.34)	5 (33.33)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	15 (100.00)
น้อย	10 (20.00)	7 (14.00)	15 (30.00)	13 (26.00)	5 (10.00)	0 (0.00)	50 (100.00)
ปานกลาง	6 (3.35)	7 (3.91)	43 (24.03)	81 (45.25)	36 (20.11)	6 (3.35)	179 (100.00)

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ภายนอก	ระดับการมีส่วนร่วม						รวม (ร้อยละ)
	ไม่มี ส่วนร่วม (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	ค่อนข้าง น้อย (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	ค่อนข้าง มาก (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	
มาก	1 (0.79)	5 (3.97)	6 (4.77)	34 (26.98)	56 (44.44)	24 (19.05)	126 (100.00)
มากที่สุด	0 (0.00)	1 (3.33)	0 (0.00)	2 (6.67)	10 (33.33)	17 (56.67)	30 (100.00)
รวม	25 (6.25)	22 (5.50)	69 (17.25)	130 (32.50)	107 (26.75)	47 (11.75)	400 (100.00)

chi-square = 970.887 df = 552 sig. = 0.000

จากตารางที่ 4.14 พบว่าค่าไคสแควร์ (chi-square) ที่คำนวณได้เท่ากับ 970.887, df = 552, sig. = 0.000 แสดงว่า ปัจจัยด้านด้านแรงจูงใจภายนอกกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

การศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นการถามผู้ตอบแบบสอบถามในประเด็นที่เป็นปัญหาและอุปสรรคโดยทั่วไป ซึ่งมีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ปัญหาและอุปสรรค	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. เพิ่มภาระค่าใช้จ่าย เช่น ค่าเดินทาง ค่าอาหาร เป็นต้น	2.87	1.139	ปานกลาง
2. ไม่มีเวลาหรือมีภาระอื่นที่สำคัญกว่า	3.18	1.110	ปานกลาง
3. ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.21	1.162	ปานกลาง
4. ไม่ศรัทธาการบริหารงานของเทศบาล	2.97	1.154	ปานกลาง
5. การมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์	2.76	1.100	ปานกลาง
6. ไม่กล้าเข้าร่วมประชุม	2.74	1.165	ปานกลาง
7. ไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมประชุมเพราะมีตัวแทนของชุมชนไปประชุมแทนแล้ว	2.91	1.234	ปานกลาง
8. ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร	2.77	1.110	ปานกลาง
9. รับรู้ข่าวสารในเวลากระชั้นชิดเกินไป	2.88	1.144	ปานกลาง
10. ข้อมูลข่าวสารคลาดเคลื่อน/ไม่ชัดเจน	2.86	1.163	ปานกลาง
11. เวลาที่จัดประชุมประชาคมไม่เหมาะสม	2.88	1.117	ปานกลาง
12. สถานที่ประชุมประชาคมอยู่ไกล/เดินทางไม่สะดวก	2.73	1.059	ปานกลาง
13. สถานที่ประชุมประชาคมไม่สะดวกสบาย	2.72	1.041	ปานกลาง
14. ไม่มีเพื่อน ไปประชุม	2.73	1.171	ปานกลาง
15. เทศบาลไม่เห็นความสำคัญของโครงการที่เสนอโดยประชาชน	2.86	1.088	ปานกลาง
16. ขัดแย้งกับผู้บริหารหรือสมาชิกสภาเทศบาล	2.47	1.182	ปานกลาง
รวม	2.85	1.134	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.15 พบว่าปัญหาและอุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสูงที่สุด คือ ประชาชนไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ค่าเฉลี่ย 3.21 รองลงมา คือ ไม่มีเวลาหรือมีภาระอื่นที่สำคัญกว่า ค่าเฉลี่ย 3.18 ไม่ศรัทธาการบริหารงานของเทศบาล ค่าเฉลี่ย 2.97 ไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมประชุมเพราะมีตัวแทนของชุมชนไปประชุมแทนแล้ว ค่าเฉลี่ย 2.91 สำหรับปัญหาที่พบต่ำที่สุดคือ การขัดแย้งกับผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาเทศบาล ค่าเฉลี่ย 2.47

ส่วนที่ 5 แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่น

การศึกษาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นการสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ประกอบด้วย ด้านความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติของประชาชน ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านความสะดวกของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.16 แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

แนวทาง	จำนวน
1. ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติของประชาชน	
- เทศบาลควรให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	14
- เทศบาลควรแจ้งให้ประชาชน ได้ทราบถึงผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการเข้าร่วมในการจัดทำแผน	7
- เทศบาลควรจัดทำคู่มือสำหรับประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	3
2. ด้านข้อมูลข่าวสาร	
- เทศบาลควรประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญในการร่วมประชุมประชาคมในการจัดทำแผน	17
- เทศบาลควรประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย / หนังสือถึงเจ้าบ้านทุกบ้าน/ประกาศ หอกระจายข่าว / รถเคลื่อนที่ / คิวประกาศตามบอร์ดประชาสัมพันธ์	11
3. ด้านความสะดวก	
- เทศบาลควรกำหนดวันและเวลาให้เหมาะสม เช่น วันอาทิตย์ เพราะจะทำให้บุคคลที่ทำงานสามารถเข้าร่วมประชุมได้	11
- เทศบาลควรจัดสถานที่ให้มีความสะดวกในการเดินทางและใกล้หมู่บ้าน	9
- เทศบาลควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ ประกอบการจัดทำแผนให้พร้อม	4
รวม	76

จากตารางที่ 4.16 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้ 1) ด้านความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติของประชาชน เสนอว่าเทศบาลควรให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสูงสุด จำนวน 14 ราย 2) ด้านข้อมูลข่าวสาร เสนอว่าเทศบาลควรประชาสัมพันธ์อย่างค่อเนื่องและทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญในการร่วมประชุมประชาคมในการจัดทำแผนสูงสุด จำนวน 17 ราย 3) ด้านความสะดวก เสนอว่าเทศบาลควรกำหนดวันและเวลาให้เหมาะสม เช่น วันอาทิตย์ เพราะจะทำให้บุคคลที่ทำงานสามารถเข้าร่วมประชุมได้ จำนวน 11 ราย

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. สรุปการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และแสวงหาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีทั้งหมด 4 เทศบาลตำบล ได้แก่ เทศบาลตำบลบางนมโค เทศบาลตำบลหัวเวียง เทศบาลตำบลสามกอ และเทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด จำนวน 400 คน การประมวลผลจากแบบสอบถามใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และทดสอบทางสถิติโดยใช้ chi-square

ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 221 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.20 โดยมีอายุอยู่ในช่วง 41 - 50 ปี จำนวน 86 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.50 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา จำนวน 113 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.25 มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 152 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.00 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 5,001- 10,000 บาท จำนวน 153 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.25 และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของเทศบาลมากกว่า 10 ปี จำนวน 285 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.25

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่

3.1 ปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีความรู้ ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 0.63

3.2 ปัจจัยด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีความคิดเห็นที่ดีต่อการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ค่าเฉลี่ย 3.74

3.3 ปัจจัยด้านแรงจูงใจภายในกับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่เอื้อให้เข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.81

3.4 ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารกับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่เอื้อให้เข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.40

3.5 ปัจจัยด้านความสะดวกกับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่เอื้อให้เข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.51

3.6 ปัจจัยด้านแรงจูงใจภายนอกกับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่เอื้อให้เข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.27

โดยพบว่าปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจ ปัจจัยด้านความคิดเห็น ปัจจัยด้านแรงจูงใจภายใน ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านความสะดวก และปัจจัยด้านแรงจูงใจภายนอก เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

4. ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คือ การที่ประชาชนไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.21 รองลงมาคือ ไม่มีเวลาหรือมีภาระอื่นที่สำคัญกว่า ค่าเฉลี่ย 3.18 ไม่ศรัทธาการบริหารงานของเทศบาล ค่าเฉลี่ย 2.97 และไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมประชุมเพราะมีตัวแทนของชุมชน ไปประชุมแทนแล้ว ค่าเฉลี่ย 2.91

แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมากประชาชนจะเสนอแนวทางในด้านของเทศบาลควรให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และผลประโยชน์ต่างๆ ที่จะได้รับจากการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการประชุมประชาคมให้ทั่วถึงและต่อเนื่อง โดยผ่านเสียงตามสาย แจกหนังสือถึงเข้าบ้านทุกครัวเรือน หรือการติดประกาศตามบอร์ดชุมชน ซึ่งควรที่จะระบุวัน เวลา และสถานที่ที่ประชาชนสะดวกในการเดินทางมาเข้าร่วมประชุม เช่น ประชุมประชาคมวันอาทิตย์ สถานที่ประชุมประชาคมอยู่ภายในหมู่บ้าน

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเบญจสิริ นานินทร์ (2548) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลของเทศบาลตำบลแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน จากผลการศึกษาดังกล่าวจะเห็นว่า แม้ว่าจะมีการปกครองท้องถิ่นซึ่งเป็นการปกครองตนเองของประชาชนที่ให้ความสำคัญกับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนมาเป็นเวลานานแล้ว และนับตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ให้ความสำคัญกับการปกครองท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก ประกอบกับมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา ได้ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญและมีบทบาทภารกิจเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในทุกๆ ด้านเพิ่มมากขึ้นด้วย โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นของตนผ่านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แต่ผลการศึกษากลับยังคงพบว่าประชาชนยังมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับปานกลาง ซึ่งถือว่าเป็นระดับที่ไม่น่าพึงพอใจมากนัก เมื่อเทียบกับความเป็นมาอันยาวนานของการปกครองท้องถิ่น ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการปกครองท้องถิ่น และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน จากภาคส่วนต่างๆ ในระยะที่ผ่านมา ดังนั้นเทศบาลจึงต้องเร่งให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมให้แก่ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและในด้านอื่นๆ ให้เพิ่มมากขึ้น โดยอาจจัดโครงการหรือกิจกรรมให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน เพื่อให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมให้เพิ่มมากขึ้น

ส่วนผลการศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจภายในพบว่า มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก แสดงว่าหากประชาชนมีแรงจูงใจภายในตัวเองที่กระตุ้น หรือทำให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมาก ก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนมากไปด้วย ดังนั้น เทศบาลควรจึงให้ความสำคัญด้วยการปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่น รักและหวงแหนถิ่นเกิด ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมได้เสีย ประโยชน์อันเป็นส่วนรวมให้แก่ประชาชนให้เพิ่มมากขึ้น ส่วนผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านแรงจูงใจภายนอกเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าหากประชาชนมีแรงจูงใจภายนอกที่ผลักดันหรือทำให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ

แผนพัฒนาท้องถิ่นมาก ก็จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนเพิ่มมากขึ้นด้วย อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านแรงจูงใจภายในมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าปัจจัยด้านแรงจูงใจภายนอก

ยังพบอีกว่าปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก โดยหากประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมาก ก็จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนมากตามไปด้วย แต่กลับปรากฏว่าปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลคือ การขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เทศบาลจึงจำเป็นต้องใส่ใจ และแก้ไขปัญหานี้อย่างเร่งด่วน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอว่าเทศบาลควรให้ความรู้ กับประชาชนเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้น เทศบาลจึงควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ให้แก่ประชาชน เพื่อเกิดความเชื่อมั่นศรัทธาให้แก่ประชาชนให้เพิ่มมากขึ้น

ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือปัจจัยด้านความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปกครองและการบริหารท้องถิ่น รวมทั้งความคิดเห็นที่มีต่อเทศบาลและการบริหารงานของเทศบาล หากประชาชนขาดศรัทธาในการปกครองและการบริหารท้องถิ่น ไม่เชื่อว่าเทศบาลจะสามารถทำให้ชีวิตของตนดีขึ้นกว่าเดิม หรือขาดความเชื่อถือในตัวบุคคลและการบริหารงานของผู้นำท้องถิ่น ประชาชนก็จะไม่เต็มใจเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การที่จะทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการปกครองและบริหารท้องถิ่น และมีทัศนคติที่ดีต่อการบริหารงานของเทศบาล จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำท้องถิ่นหรือผู้บริหารเทศบาลจะต้องบริหารกิจการของท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างเต็มกำลังความสามารถ ด้วยความโปร่งใส และคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 เทศบาลควรจัดกิจกรรมให้ความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแก่ประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

3.1.2 เทศบาลควรประชาสัมพันธ์ และสร้างจิตสำนึก ให้ประชาชนตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วม

3.1.3 เทศบาลควรให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยติดต่อประสานงานกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ได้อย่างถูกต้องสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่ไปด้วย เพื่อให้ได้รายละเอียดข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นชัดเจนมากขึ้น

3.2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ต่อไป

3.2.3 ควรมีการศึกษาดูแบบอื่นๆ ที่มีผลทำให้ระดับการมีส่วนร่วมให้มากขึ้น เพื่อนำผลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิตติ ประทุมแก้ว (2530) "ความสำคัญทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นใน
รูปแบบเทศบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองพระนครศรีอยุธยา" กรุงเทพมหานคร
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรไทย
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2546) คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนยุทธศาสตร์
การพัฒนา แผนพัฒนา 3 ปี แผนปฏิบัติการ กรุงเทพมหานคร สำนักพัฒนาและ
ส่งเสริมการบริหารท้องถิ่น
- กุลชน ธนาพงศธร (2544) "เทศบาล" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารการปกครองท้องถิ่น
หน่วยที่ 10 หน้า 329 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการ
จัดการ
- โกวิทย์ พวงงาม (2542) มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น วิสัยทัศน์การกระจายอำนาจและการบริหาร
ท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- คันฉัตร ดันเสถียร (2537) "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล :
ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร" วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ชินรัตน์ สมสืบ (2547) "รัฐประศาสนศาสตร์กับการมีส่วนร่วม" ใน ประมวลชุดวิชาแนวคิด
ทฤษฎีและหลักการรัฐประศาสนศาสตร์ หน่วยที่ 12 หน้า 254-257 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539) การปกครองท้องถิ่นของไทย กรุงเทพมหานคร
พจนานศพริ้นติ้งเซนเตอร์
- ชลัช จงสืบพันธ์ (2546) "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น" ใน เอกสารการ
สอนชุดวิชาการบริหารท้องถิ่น หน่วยที่ 7 หน้า 254-341 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- ชูศักดิ์ เทียงตรง (2528) การบริหารการปกครองท้องถิ่นของไทย กรุงเทพมหานคร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บวรศักดิ์ อุวรรณโน (2545) ธรรมเนียม การบริหาร การปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม
กรุงเทพมหานคร ม.ป.ท.

- เบญจสิริ นาอินทร์ (2548) "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลแม่สาย จังหวัดเชียงราย" ปรินฤรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- ปรัชญา เวสารัชช์ (2528) "รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนา ชนบท" สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ประทาน คงฤทธิ์ศึกษากร (2526) การปกครองท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว
- ประหัด หงษ์ทองคำ (2524) สมรรถนะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมการ วางแผนพัฒนาท้องถิ่น: บทบาทของเทศบาลและสุขาภิบาล กรุงเทพมหานคร คณะอนุกรรมการวางแผนการกระจายอำนาจการพัฒนาสู่ท้องถิ่น
- _____ (2526) การปกครองท้องถิ่นของไทย กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช "พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542" ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 116 ตอน 114 ก
- "พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496" (2496, 17 กุมภาพันธ์) ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 70 ตอน 14
- "พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546" (2546, 22 ธันวาคม) ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 120 ตอน 124 ก หน้า 1-15
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2529) "แนวคิดการพัฒนาชนบท" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาชนบท หน่วยที่ 7 หน้า 20 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการ-จัดการ
- รสคนธ์ รัตนเสริมพงศ์ (2546) "แนวคิดและหลักการบริหารท้องถิ่น" ใน เอกสารการสอนชุด วิชาการบริหารท้องถิ่น หน่วยที่ 1 หน้า 1-61 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- _____ (2546) "การบริหารท้องถิ่นไทย" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารท้องถิ่น หน่วยที่ 8 หน้า 1-63 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- _____ (2547) "การบริหารท้องถิ่น" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารภาครัฐ หน่วยที่ 7 หน้า 60-115 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- "ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548"
- วิญญู อังคณารักษ์ (2519) "แนวความคิดในการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น" ใน เอกสาร ประกอบการบรรยายพิมพ์โรเนียว

- วรวรรณ สิทธิธรรม (2543) "การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม" ปรินิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2545) *การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น: สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย* กรุงเทพมหานคร โฟร์เพซ
- วีระ ไชยธรรม (2543) "การปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ : การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี" ปทุมธานี วิทยาลัยการปกครอง
- สถาบันพระปกเกล้า (2545) *การกระจายอำนาจและการปกครองในประเทศไทย* กรุงเทพมหานคร ธรรมคาเฟออส
- สมบูรณ์ เดชสมบูรณ์สุข (2545) "ความรู้และหลักการปฏิบัติงานเทศบาล" สายสำนักปลัดเทศบาลกรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์สุทรไพศาล
- สุภา ชูศักดิ์กุล (2544) "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา" ปรินิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สุวรรณ พินคานนท์ (2546) *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลสำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์อาสารักษาคนแคง
- सानิต์ บุญชู (2527) "การพัฒนาชุมชน : การมีส่วนร่วมของประชาชน" ใน *เอกสารทางวิชาการ* หน่วยที่ 7 คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2547) "คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน ม.ป.ท."
- "หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0810.2/ว 220 ลงวันที่ 21 มกราคม 2548 เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาและประสานแผนสามปี (พ.ศ.2549 - 2551) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น"
- "หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0810.2/ว 712 ลงวันที่ 1 มีนาคม 2549"
- อุทัย หิรัญโต (2523) *การเมืองของโลกกับกฎหมายระหว่างประเทศ* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- อดิสรณ์ ชัดสีใส (2551) "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่" ปรินิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อนันต์ อนันตกุล (2521) *การปกครองท้องถิ่นไทย* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยมหิดล

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

สำหรับผู้วิจัย

1 2 3

 4 5

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาล
ตำบลในเขตอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด เทศบาลตำบลบางนมโค
 เทศบาลตำบลหัวเวียง เทศบาลตำบลสามกอก

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดขีดเครื่องหมาย / ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง
ตามความเป็นจริง

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

 6

2. อายุ

1. 18 - 20 ปี 2. 21 - 30 ปี
 3. 31 - 40 ปี 4. 41 - 50 ปี
 5. 51 - 60 ปี 6. 61 ปีขึ้นไป

 7

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย 4. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
 5. ปริญญาตรี 6. อื่นๆ (ระบุ.....)

 8

4. อาชีพ

1. เกษตรกร 2. รับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ
 3. ค้าขาย/ธุรกิจ 4. รับจ้าง
 5. อื่นๆ (ระบุ.....)

 9

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

1. ไม่เกิน 2,500 บาท 2. 2,501 - 5,000 บาท
 3. 5,001 - 10,000 บาท 4. 10,001 - 15,000 บาท
 5. 15,001 - 20,000 บาท 6. มากกว่า 20,000 บาท

 10

6. ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล

1. น้อยกว่า 1 ปี 2. 1 - 5 ปี
 3. 6 - 10 ปี 4. มากกว่า 10 ปี

 11

ส่วนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
 โปรดขีด / ลงในช่องว่าง ตามความรู้ ความเข้าใจของท่านเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่น
 และการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

สำหรับผู้จัด

ข้อ	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่น และการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล	ใช่	ไม่ใช่
1.	เทศบาลสามารถออกกฎหมาย เพื่อบังคับใช้ในพื้นที่ของตนเองได้		
2.	เทศบาลเป็นหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคเช่นเดียวกับอำเภอ		
3.	นายอำเภอเป็นผู้บังคับบัญชานายกเทศมนตรี		
4.	เทศบาลมีรายได้จากเงินงบประมาณของรัฐเพียงอย่างเดียว		
5.	ประชาชนมีสิทธิถอดถอนนายกเทศมนตรีออกจากตำแหน่งได้		
6.	แผนพัฒนาท้องถิ่นต้องประกาศให้ประชาชนได้รับทราบ		
7.	แผนพัฒนาท้องถิ่น 3 ปี ของเทศบาลจัดว่าป็นแผนพัฒนาท้องถิ่น		
8.	แผนพัฒนาท้องถิ่นหมายความรวมถึงแผนพัฒนาอำเภอและแผนพัฒนาจังหวัด		
9.	ในการประชุมประชาคมระดับชุมชน/หมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ต้องมีตัวแทนทุกครัวเรือน อย่างน้อยครัวเรือนละหนึ่งคน		
10.	แผนพัฒนาเทศบาลต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาเทศบาล		

- 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21

2.1 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล

ข้อ	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1.	การบริหารงานของเทศบาลทำให้ประชาชนมีวิถีความเป็นอยู่ดีขึ้น					
2.	การบริหารงานของเทศบาลมีความโปร่งใสตรวจสอบได้					
3.	เทศบาลให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม					
4.	ประชาชนมีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อการบริหารงานของเทศบาล					
5.	บุคลากรของเทศบาลเต็มใจให้บริการแก่ประชาชน					
6.	โครงการต่างๆ ตามแผนพัฒนาของเทศบาลสอดคล้องกับความต้องการประชาชน					
7.	ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลมีความจริงใจในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น					
8.	กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ที่เหมาะสม					
9.	การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเกิดจากความร่วมมือร่วมใจระหว่างบุคลากรของเทศบาลและประชาชนในเขตเทศบาล					
10.	เจ้าหน้าที่ของเทศบาลมีความรู้ ความสามารถในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น					

- 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

- ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลของท่านมากน้อยเพียงใด

ข้อ	การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม					ไม่มีส่วนร่วม	
		มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย		
1.	ท่านรับรู้ว่ามีการประชุมประชาชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล							☐ 32
2.	ท่านได้บอกผู้อื่นให้รับรู้ว่ามีการประชุมประชาชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล							☐ 33
3.	ท่านได้เข้าร่วมประชุมประชาชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล							☐ 34
4.	ท่านได้ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมประชุมประชาชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล							☐ 35
5.	ในการเข้าร่วมประชุมประชาชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ท่านได้มีส่วนร่วมประชุมตั้งแต่ต้นจนจบ							☐ 36
6.	ท่านได้ร่วมเสนอความคิดเห็นในการประชุมประชาชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล							☐ 37
7.	ท่านได้เสนอปัญหา/แนวทางแก้ไขปัญหาในที่ประชุมประชาชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล							☐ 38
8.	ท่านได้เสนอโครงการพัฒนาต่างๆ ในที่ประชุมประชาชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล							☐ 39
9.	ท่านได้ร่วมลงมติในการประชุมประชาชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล							☐ 40
10.	ท่านได้ช่วยเหลือ /อำนวยความสะดวกในการจัดการประชุมประชาชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล							☐ 41

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

- ปัจจัยดังต่อไปนี้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลของท่าน มากน้อยเพียงใด

ข้อ	ปัจจัยที่เอื้อทำให้มีส่วนร่วมฯ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1.	ต้องการปกป้องผลประโยชน์ของชุมชน						☐ 42
2.	ต้องการปกป้องผลประโยชน์ของเทศบาล						☐ 43
3.	ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเทศบาล						☐ 44
4.	ได้รับการชักชวนจากญาติมิตร						☐ 45
5.	ได้รับการชักชวนจากผู้นำท้องถิ่น						☐ 46
6.	เข้าร่วมประชุมตามผู้อื่น						☐ 47
7.	ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเทศบาล						☐ 48
8.	ได้รับข้อมูลข่าวสารจากคณะกรรมการชุมชน						☐ 49
9.	ได้รับข้อมูลข่าวสารจากญาติมิตร						☐ 50
10.	เวลาที่จัดประชุมประชาชนตรงกับเวลาที่สะดวกมาประชุม						☐ 51
11.	สถานที่ประชุมประชาชนอยู่ไม่ไกล ไปมาสะดวก						☐ 52
12.	สถานที่ประชุมมีความสะดวกสบาย						☐ 53

สำหรับผู้วิจัย

ส่วนที่ 5 ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

- ปัจจัยดังต่อไปนี้ เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลของท่าน
มากที่สุดเพียงใด

ข้อ	ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมฯ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	เพิ่มภาระค่าใช้จ่าย เช่น ค่าเดินทาง ค่าอาหาร เป็นต้น					
2.	ไม่มีเวลาหรือมีภาระอื่นที่สำคัญกว่า					
3.	ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น					
4.	ไม่ศรัทธาการบริหารงานของเทศบาล					
5.	การมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์					
6.	ไม่กล้าเข้าร่วมประชุม					
7.	ไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมประชุมเพราะมีตัวแทนของชุมชนไปประชุมแทนแล้ว					
8.	ไม่มีเพื่อนไปประชุม					
9.	เทศบาลไม่เห็นความสำคัญของโครงการที่เสนอโดยประชาชน					
10.	ขัดแย้งกับผู้บริหารหรือสมาชิกสภาเทศบาล					
11.	ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร					
12.	รับรู้ข่าวสารในเวลากระชั้นชิดเกินไป					
13.	ข้อมูลข่าวสารคลาดเคลื่อน/ไม่ชัดเจน					
14.	เวลาที่จัดประชุมประชาคมไม่เหมาะสม					
15.	สถานที่ประชุมประชาคมอยู่ไกล/เดินทางไม่สะดวก					
16.	สถานที่ประชุมประชาคมไม่สะดวกสบาย					
17.	อื่นๆ (ระบุ .....)					

สำหรับข้อ

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

ส่วนที่ 6 แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

- เทศบาลควรดำเนินการอย่างไรเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ด้านความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของประชาชน

.....

.....

ด้านข้อมูลข่าวสาร/ประชาสัมพันธ์

.....

.....

ด้านความสะดวกในการเข้าร่วมประชุม

.....

.....

ด้านอื่น ๆ (ระบุ)

ขอขอบคุณที่ท่านให้ความร่วมมือ

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ**ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย**

1. รองศาสตราจารย์ ดร.จิระ ประทีป ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิทยาการ
จัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
วุฒิ ร.บ., ร.ม., M.P.S. (Policy Science) Saitama Univ., ค.ค.(พัฒนศึกษา)
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. นายคำนึง อีสโร ตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี
รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต (รป.ม) Master of Public Administration (M.P.A.)
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
3. นายธนรัตน์ จรัสศรี ตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบลท่าโขลง อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางนัยนา ปานศาสตรา
วัน เดือน ปีเกิด	10 มีนาคม พ.ศ.2503
สถานที่เกิด	อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ.2536
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเทศบาลตำบลหัวเวียง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ตำแหน่ง	นักบริหารงานเทศบาล 7